

แผนพัฒนารายสินค้าตามแนวทาง BCG MODEL
ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘
ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของจังหวัดสงขลา
(กาแฟโรบัสต้า)

เอกสารเล่มที่...../๒๕๖๘

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสงขลา

คำนำ

แผนรายสินค้าตามแนวทาง BCG Model ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของจังหวัดสงขลา สินค้ากาแฟโรบัสต้าฉบับนี้ ดำเนินการโดย สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสงขลา ผ่านกลไกคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรจังหวัดสงขลา คณะทำงานขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับอำเภอ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน และกลุ่มเกษตรกร โดยเน้นการจัดทำแผนตามแนวทาง BCG Value Chain เศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ มุ่งพัฒนาสินค้ากาแฟโรบัสต้า ซึ่งแผนรายสินค้าฉบับนี้ ประกอบด้วย ๔ ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป ส่วนที่ ๒ ผลการวิเคราะห์ศักยภาพ และส่วนที่ ๓ แผนพัฒนารายสินค้า BCG เพื่อเป็นเครื่องมือสำคัญในการนำไปสู่การปฏิบัติตามแผนงาน/โครงการที่วางไว้ และนำไปสู่เป้าหมายเดียวกัน คือ การพัฒนาสินค้ากาแฟโรบัสต้าอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสงขลา

สิงหาคม ๒๕๖๘

๗

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป	๑ - ๖
๑. ข้อมูลทางกายภาพของพื้นที่ชายแดนภาคใต้ของจังหวัดสงขลา	๑
๒. ข้อมูลกาแฟโรบัสต้า	๒
ส่วนที่ ๒ ผลการวิเคราะห์ศักยภาพ (SWOT Analysis)	๗ - ๘
๑. จุดแข็ง และจุดอ่อนของพื้นที่	๗
๒. โอกาสความสามารถความได้เปรียบของพื้นที่	๗
๓. ปัญหาและอุปสรรคของพื้นที่	๘
ส่วนที่ ๓ แผนพัฒนารายสินค้า BCG	๙ - ๑๐
๑. BCG Value Chain	๙
๒. แผนงานโครงการรายสินค้า ตามแนวทาง BCG Model ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๗๐	๑๐

บทที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

๑. ข้อมูลทางกายภาพของพื้นที่ชายแดนภาคใต้ของจังหวัดสงขลา

๑.๑ ลักษณะทางภูมิศาสตร์

๑) ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่

พื้นที่ชายแดนภาคใต้ของจังหวัดสงขลา ได้แก่ พื้นที่อำเภอจะนะ อำเภอเทพา อำเภอนาทวี และอำเภอสะบ้าย้อย มีพื้นที่รวมทั้งสิ้น ๓,๐๘๒.๒๙ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๑,๙๒๖,๔๓๑.๒๕ ไร่ โดยมีรายละเอียดแต่ละอำเภอ ดังนี้

อำเภอจะนะ ๕๐๔.๔๘ ตารางกิโลเมตร ๓๑๕,๓๐๐ ไร่

อำเภอเทพา ๙๗๘ ตารางกิโลเมตร ๖๑๑,๒๕๐ ไร่

อำเภอนาทวี ๗๔๗ ตารางกิโลเมตร ๔๖๖,๘๗๕ ไร่

อำเภอสะบ้าย้อย ๘๕๒.๘๑ ตารางกิโลเมตร ๕๓๓,๐๐๖.๒๕ ไร่

๒) อาณาเขต

ทิศเหนือ ติดกับ อ่าวไทย และอำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา

ทิศตะวันออก ติดกับ อ่าวไทย จังหวัดปัตตานี และจังหวัดยะลา

ทิศตะวันตก ติดกับ อำเภอหาดใหญ่ อำเภอนาหม่อม อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

ทิศใต้ ติดกับ จังหวัดยะลา และประเทศมาเลเซีย

๑.๒ ลักษณะภูมิประเทศ

พื้นที่ชายแดนภาคใต้ของจังหวัดสงขลา มีความหลากหลายทางภูมิประเทศ ไม่ว่าจะเป็นพื้นที่ราบลุ่ม ชายฝั่ง และภูเขา โดยมีรายละเอียดแต่ละอำเภอ ดังนี้

อำเภอจะนะ ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบลุ่มสลับกับเนินเขาทอดตัวยาวไปจนจรดชายฝั่งอ่าวไทย ทางด้านทิศตะวันตก และทิศใต้มีลักษณะเป็นภูเขาเตี้ยๆ ต่อเนื่องมาจากเทือกเขาในอำเภอใกล้เคียง ด้านทิศตะวันตกเป็นพื้นที่ชายฝั่งทะเล

อำเภอเทพา ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำเทพาไหลผ่านลงสู่อ่าวไทย ด้านทิศเหนือเป็นพื้นที่ชายฝั่งทะเล และทิศตะวันตกมีลักษณะเป็นเนินเขา

อำเภอนาทวี ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบ และเนินเขา

อำเภอสะบ้าย้อย ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบ และภูเขา

๑.๓ ลักษณะภูมิอากาศ

พื้นที่ชายแดนภาคใต้ของจังหวัดสงขลาตั้งอยู่ในเขตอิทธิพลของมรสุมเขตร้อน มีมรสุมพัดผ่านประจำปี คือ

๑) มรสุมตะวันตกเฉียงใต้ เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม

๒) มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ เริ่มตั้งแต่กลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์

จากการพัดผ่านของมรสุมที่มีแหล่งกำเนิดจากบริเวณแตกต่างกัน ทำให้จังหวัดสงขลา มี ๒ ฤดู คือ

๑) ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนพฤษภาคม ระยะนี้เป็นช่วงว่างระหว่างฤดูมรสุมหลังจากสิ้นสุดฤดูมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือหรือฤดูหนาวแล้ว อากาศ จะเริ่มร้อนและมีอากาศร้อนจัดที่สุดในเดือนเมษายน

๒) ฤดูฝน แบ่งออกเป็น ๒ ระยะ

- ฤดูฝน จากมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ปกคลุมตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม โดยกลุ่มฝนเคลื่อนตัวมาจากด้านตะวันตก (ทะเลอันดามัน) ส่วนมากฝนตกในช่วงบ่ายถึงค่ำ ปริมาณและการกระจายของฝนจะน้อยกว่าช่วงมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ

- ฤดูฝน จากมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือปกคลุมตั้งแต่กลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ โดยกลุ่มฝนเคลื่อนตัวมาจากด้านตะวันออก (อ่าวไทย) ซึ่งปริมาณ และการกระจายจะมากกว่ามรสุมตะวันตกเฉียงใต้

๒. ข้อมูลกาแฟโรบัสต้า

๒.๑ พื้นที่ทางการเกษตรในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ของจังหวัดสงขลา

พื้นที่ชายแดนภาคใต้ของจังหวัดสงขลา ปี ๒๕๖๗ มีเนื้อที่ปลูกกาแฟโรบัสต้า ๗๘๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๘๓.๘๗ ของพื้นที่ปลูกกาแฟโรบัสต้าทั้งจังหวัด เนื้อที่เก็บเกี่ยว ๓๖๘ ไร่ ผลผลิตเฉลี่ย ๒๙.๗๕ กิโลกรัมต่อไร่ รายละเอียดดังตาราง

อำเภอ	เนื้อที่เพาะปลูก (ไร่)	เนื้อที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิต (กก./ไร่)
จะนะ	๒๑	๑๘	๐.๕๐	๒๘
เทพา	๑๘	๑๖	๐.๒๒	๑๔
นาทวี	๒๔	๑๗	๐.๗๗	๔๕
สะบ้าย้อย	๗๑๗	๓๑๗	๑๐	๓๒
รวม	๗๘๐	๓๖๘	๑๑.๔๙	๒๙.๗๕

ที่มา : เอกสารข้อมูลด้านการเกษตรของจังหวัดสงขลา ปี ๒๕๖๗ สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสงขลา

๒.๒ สถานการณ์ด้านการทรัพยากรการผลิต

๑) พันธุ์กาแฟโรบัสต้าในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ของจังหวัดสงขลา^๑

(๑) พันธุ์พื้นเมือง เป็นพันธุ์ได้จากการคัดเลือกพันธุ์ที่มีลักษณะผลดก เมล็ดขนาดใหญ่และเก็บเกี่ยวง่าย และมีการกระจายพันธุ์ไปปลูกในพื้นที่ภาคใต้ ตั้งแต่จังหวัดนราธิวาส กระบี่ นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี พังงา ชุมพร ระนอง สงขลา และจังหวัดอื่นที่มีศักยภาพ โดยเกษตรกรทำการปลูกและคัดเลือกกันเองในแต่ละพื้นที่

(๒) พันธุ์ชุมพร ๒ มีแหล่งกำเนิดในประเทศโตโก มีลักษณะเด่นคือ ให้ผลผลิตสูงกว่าพันธุ์เปรียบเทียบ ๗๓.๗ เปอร์เซ็นต์ เฉลี่ย ๔ ปี ๓๔๙.๓ กก./ไร่/ปี ขนาดของเมล็ด ๑๖.๑ กรัม/ ๑๐๐ เมล็ด คุณภาพการชิมอยู่ใน Class ๗.๒ เปอร์เซ็นต์สารสกัด เนื้อกาแฟเฉลี่ย ๕๗.๓๗ เปอร์เซ็นต์ ปริมาณคาเฟอีน ๒.๔๔ เปอร์เซ็นต์ เป็นที่ยอมรับของผู้ประกอบการ

(๓) พันธุ์ชุมพร ๘๔-๔ เป็นพันธุ์กาแฟที่นำเข้ามาจากประเทศฝรั่งเศส ลักษณะเด่นคือ ผลผลิตเฉลี่ย ๔๘๑.๕ กก./ไร่/ปี น้ำหนัก ๑๐๐ เมล็ด ๑๕.๕ กรัม คุณภาพการชิม ๗.๒ เนื้อกาแฟที่สกัดได้ ๕๔.๔๙ เปอร์เซ็นต์ คาเฟอีน ๒.๒๔ เปอร์เซ็นต์ อัตราการเปลี่ยนผลสดเป็นเมล็ดแห้ง ๒๔.๕ เปอร์เซ็นต์ อายุการเก็บเกี่ยว ๑๐-๑๑ เดือน

^๑ ทิพย์ ไกรทอง.ปี ๒๕๕๔.ศึกษาอัตลักษณ์กาแฟไทย.หน้า๗

(๔) พันธุ์ชุมพร ๘๔-๕ ได้จากประเทศจีน ผลผลิตเฉลี่ย ๔๒๗.๗ กก./ไร่/ปี น้ำหนัก ๑๐๐ เมล็ด ๑๗ กรัม คุณภาพการซึม ๗.๒ เนื้อกาแฟที่สกัดได้ ๕๕.๕๕ เปอร์เซ็นต์ คาเฟอีน ๒.๑๘ เปอร์เซ็นต์ อัตราการเปลี่ยนผลสดเป็นเมล็ดแห้ง ๒๕.๐ เปอร์เซ็นต์ อายุการเก็บเกี่ยว ๑๐-๑๑ เดือน

๒) ศักยภาพของพื้นที่ปลูกกาแฟโรบัสต้าในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ของจังหวัดสงขลา

อำเภอ	เนื้อที่ขึ้นความเหมาะสม (ไร่)				
	S๑	S๒	S๓	N	รวม
จะนะ	-	๗๙,๕๔๑.๙๓	๘,๔๖๒.๕๘	๑๘๖,๘๘๖.๗๙	๒๗๔,๘๙๑.๓๐
เทพา	-	๑๒๗,๔๐๔.๗๕	๒๒,๗๙๓.๕๐	๑๐๘,๘๒๕.๐๒	๒๕๙,๐๒๓.๒๗
นาทวี	-	๑๕๕,๖๑๘.๓๔	๒๒,๙๗๔.๖๘	๕๓,๘๓๒.๐๔	๒๓๒,๔๒๕.๐๖
สะบ้าย้อย	-	๑๗๕,๗๑๔.๓๗	๕๗,๖๒๖.๘๒	๓๐,๔๑๗.๒๔	๒๖๓,๗๕๘.๔๓
รวม	-	๕๓๘,๒๗๙.๓๙	๑๑๑,๘๕๗.๕๘	๓๗๙,๙๖๑.๐๙	๑,๐๓๐,๐๙๘.๐๖

๓) สถานการณ์การปลูกกาแฟโรบัสต้าในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ของจังหวัดสงขลา^๒

พื้นที่ปลูกกาแฟโรบัสต้าในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ของจังหวัดสงขลา ปี ๒๕๖๗ เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๖๖ โดยในปี ๒๕๖๗ มีพื้นที่ปลูก ๗๘๐ ไร่ พื้นที่เก็บเกี่ยว ๓๖๘ ไร่ และผลผลิตมีปริมาณ ๑๑.๔๙ ตัน ซึ่งในพื้นที่อำเภอชายแดนภาคใต้ของจังหวัดสงขลาที่ปลูกกาแฟโรบัสต้ามากที่สุด คือ อำเภอสะบ้าย้อย (ปลูกมากที่สุดของจังหวัดสงขลา) เนื้อที่เพาะปลูก ๗๑๗ ไร่ เนื้อที่เก็บเกี่ยว ๓๑๗ ไร่ ผลผลิต ๑๐ ตัน ผลผลิตเฉลี่ย/ไร่ ๓๒ กิโลกรัม รายละเอียดดังตาราง

อำเภอ	ปี	เนื้อที่เพาะปลูก (ไร่)	เนื้อที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิต (กก./ไร่)
จะนะ	๒๕๖๖	๒๐	๑๒	๐.๓๖	๓๐
	๒๕๖๗	๒๑	๑๘	๐.๕๐	๒๘
เทพา	๒๕๖๖	๑๘	๑๔	๐.๒๐	๑๔
	๒๕๖๗	๑๘	๑๖	๐.๒๒	๑๔
นาทวี	๒๕๖๖	๑๗	๑๗	๐.๘๕	๕๐
	๒๕๖๗	๒๔	๑๗	๐.๗๗	๔๕
สะบ้าย้อย	๒๕๖๖	๗๑๗	๓๑๗	๗.๐๐	๒๒
	๒๕๖๗	๗๑๗	๓๑๗	๑๐	๓๒
รวม	๒๕๖๖	๗๗๒	๓๖๐	๘.๔๑	๒๙
	๒๕๖๗	๗๘๐	๓๖๘	๑๑.๔๙	๒๙.๗๕

๒.๓ มาตรฐานสินค้า

พื้นที่ปลูกกาแฟโรบัสต้าในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ของจังหวัดสงขลา ได้รับการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices : GAP) จำนวน ๓๗ แปลง ในพื้นที่อำเภอสะบ้าย้อย

^๒ คณะทำงานจัดทำข้อมูลด้านการเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสงขลา, ๒๕๖๘, ข้อมูลด้านการเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสงขลา ปี ๒๕๖๗, (สงขลา : สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสงขลา), หน้า ๘๑.

๒.๔ ราคาแก๊สโรบัสต้าจังหวัดสงขลา

ผลเชอรี่ มาตรฐาน GAP ๓๕ บาท/กิโลกรัม และไม่มีมาตรฐาน GAP ๓๐ บาท/กิโลกรัม
ราคาดังกล่าวอ้างอิงจากวิสาหกิจชุมชนแปรรูปกาแฟอำเภอสะบ้าย้อย

๒.๕ สถานการณ์ภัยพิบัติด้านการเกษตรจังหวัดสงขลา

๑) โรคและแมลงศัตรูพืชที่สำคัญของกาแฟโรบัสต้า^๓

(๑) โรคเน่าคอดิน : เกิดจากเชื้อรา *Pitilum* spp. ลักษณะของโรค เกิดขึ้นบริเวณคอดินต้นอ่อนคอปับและเน่าตาย พบในต้นกล้าในแปลงเพาะ เริ่มตั้งแต่ต้นอ่อน จนถึงระยะก่อนย้ายปลูก

(๒) โรคแอนแทรคโนส : เกิดจากเชื้อรา *Colletotrichum* spp. ลักษณะของโรค มีอาการกิ่งเล็กและเหี่ยว ใบมีรอยจุดสีน้ำตาลไหม้ ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางกว้างถึง ๒๕ มม. ใบเหลืองไหม้ และร่วงในที่สุด ดอกเหี่ยว และยอดแห้งตาย ทั้งนี้ หากโรคเข้าสู่ผล จะทำให้ผลอ่อนมีจุดดำเล็กๆ หลายจุดใกล้ขั้วผล แผลขยายตัวทำให้ผลแห้งคาค้น ช่วงที่ผลเริ่มแดงจะมีสีดำก่อนที่ผลจะสุก

(๓) โรคใบจุด : เกิดจากเชื้อรา *Cercospora* sp. ลักษณะของโรค ใบจะเริ่มมีจุดสีน้ำตาลไหม้ ขยายวงกว้างเป็นวงหลายชั้นซ้อนทับกัน ขอบแผลเป็นสีน้ำตาลแดง ต่อมาตรงกลางแผลเปลี่ยนเป็นสีเทาหรือขาว บริเวณตรงกลางอาจมีจุดสีดำเล็กๆ ซึ่งเป็นสปอร์เชื้อรา และหากเกิดขึ้นบริเวณผล จะทำให้ผลขำมีสีดำ

(๔) โรคราสนิม : เกิดจากเชื้อรา *Helmilia vastatrix* ลักษณะของโรค อาการเริ่มแรกมักจะเกิดเป็นจุดสีเหลืองเล็กๆ ขนาดประมาณ ๓ ถึง ๔ มิลลิเมตร กับใบแก่ก่อนบริเวณด้านในของใบ และเป็นจุดสีเหลืองบนใบขยายโตขึ้นเรื่อยๆ สีของแผลจะเปลี่ยนจากสีเหลืองเป็นสีส้มหรือสีส้มแก่ เมื่ออายุมากขึ้นสีบนแผลจะมีผงสีส้ม บริเวณด้านบนของใบซึ่งอยู่ตรงข้ามกับจุดที่เป็นโรค จากนั้นใบกาแฟจะร่วง ต้นโกรน และกิ่งจะแห้งในเวลาต่อมา ในขั้นรุนแรงใบกาแฟจะร่วงเกือบหมดต้น

(๕) มอดเจาะผล : ลักษณะการเข้าทำลาย มอดเจาะผลจะเจาะเข้าไปในผลเพื่อวางไข่และกินเนื้อเยื่อ ในระยะผลอ่อน มอดจะทำลายเนื้อเยื่อภายในผล ในระยะผลสุก มอดจะทำให้เมล็ดเป็นรูพรุน และเป็นช่องทางให้เชื้อราและแบคทีเรียเข้าทำลายซ้ำ ผลที่ถูกทำลายอาจร่วงหล่นก่อนกำหนด และเมล็ดจะไม่ได้คุณภาพ

(๖) เพลี้ยแป้ง : มีลักษณะเป็นแมลงตัวเล็กๆ ปกคลุมด้วยผงสีขาวคล้ายแป้ง พบได้ทั้งบนใบ ยอดอ่อน กิ่งก้าน และผลของต้นกาแฟ มักมีมดแดงหรือมดดำอยู่ใกล้ๆ เพื่อกินน้ำหวานที่เพลี้ยแป้งขับถ่ายออกมา การระบาดของเพลี้ยแป้งทำให้เกิดราดำปกคลุมตามใบและผล ผลกระทบจากการระบาดของเพลี้ยแป้ง ต้นกาแฟอ่อนแอ ต้นกาแฟแคระแกร็น ไม่เจริญเติบโต หากเพลี้ยแป้งเข้าทำลายผลกาแฟ จะทำให้ผลกาแฟไม่สมบูรณ์ มีขนาดเล็ก หรืออาจร่วงหล่นก่อนกำหนด และการระบาดของเพลี้ยแป้งทำให้เกิดราดำทำให้รสชาติของกาแฟเปลี่ยนไป เช่น มีรสฝาดหรือขม

ทั้งนี้ สถานการณ์การระบาดของโรคและแมลงศัตรูพืชอยู่ในระดับที่ควบคุมได้

^๓ ศูนย์วิจัยพืชสวนชุมพร สถาบันวิจัยพืชสวนกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, โรคกาแฟโรบัสต้า, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (ชุมพร : ศูนย์วิจัยพืชสวนชุมพร, ๒๕๕๔), หน้า ๑-๒.

๒.๖ สถาบันเกษตรกร และองค์กรเกษตรกรในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ของจังหวัดสงขลา

๑) สหกรณ์ และกลุ่มเกษตรกร ปี ๒๕๖๘ จำนวน ๔ สหกรณ์^๔

ที่	ชื่อสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร	ประเภทสหกรณ์/ กลุ่มเกษตรกร	รูปสำคัญสหกรณ์	อำเภอ
๑	สหกรณ์การเกษตรจะนะ จำกัด	สหกรณ์การเกษตร	สหกรณ์การเกษตรทั่วไป	จะนะ
๒	สหกรณ์การเกษตรนาทวี จำกัด	สหกรณ์การเกษตร	สหกรณ์การเกษตรทั่วไป	นาทวี
๓	สหกรณ์การเกษตรเทพา จำกัด	สหกรณ์การเกษตร	สหกรณ์การเกษตรทั่วไป	เทพา
๔	สหกรณ์การเกษตรสะบ้าย้อย จำกัด	สหกรณ์การเกษตร	สหกรณ์การเกษตรทั่วไป	สะบ้าย้อย

๒) แปลงใหญ่ ปี ๒๕๕๙-๒๕๖๘ จำนวน ๑ แปลง สมาชิก ๕๒ ราย พื้นที่ ๑๒๗.๖๒ ไร่^๕

ที่	แปลงใหญ่	แปลงปี	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	สมาชิก (ราย)	พื้นที่ (ไร่)
๑	แปลงใหญ่วิสาหกิจชุมชนแปรรูปกาแฟอำเภอสะบ้าย้อย	๒๕๖๓	๖	บ้านโหนด	สะบ้าย้อย	๕๒	๑๒๗.๖๒

๓) ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

(๑) ศูนย์หลักกาแฟโรบัสต้า - ไม่มี -

(๒) ศูนย์เครือข่ายกาแฟโรบัสต้า - ไม่มี -

ทั้งนี้ อำเภอสะบ้าย้อยมีแปลงสาธิตการปลูกกาแฟ จำนวน ๔ แห่ง ตั้งอยู่มีตำบลบ้านโหนด ๒ แห่ง ตำบลบาโหย ๑ แห่ง และตำบลจะแหง ๑ แห่ง

๒.๗ การแปรรูปกาแฟโรบัสต้า

๑) สินค้าเด่นในจังหวัดสงขลา

(๑) เมล็ดสด (ผลเชอร์รี่)

(๒) กาแฟคั่วบด

(๓) กาแฟคั่วเมล็ด

(๔) กาแฟดริป

๒) โรงงานและกลุ่มผู้แปรรูปกาแฟโรบัสต้าที่สำคัญในจังหวัดสงขลา

(๑) วิสาหกิจชุมชนแปรรูปกาแฟอำเภอสะบ้าย้อย

หมู่ ๖ ต.บ้านโหนด อ.สะบ้าย้อย จ.สงขลา

(๒) วิสาหกิจชุมชนแปรรูปกาแฟ ส้มแขก และสมุนไพรแนวทางใหม่สะบ้าย้อย

หมู่ ๒ ต.สะบ้าย้อย อ.สะบ้าย้อย จ.สงขลา

(๓) วิสาหกิจชุมชนกลุ่มกาแฟสูตรโบราณบ้านห้วยบอน จุดกำเนิดกาแฟโรบัสต้าต้นแรก

หมู่ ๒ ต.บ้านโหนด อ.สะบ้าย้อย จ.สงขลา

(๔) วิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกโกโก้และกาแฟบ้านพรุกง

หมู่ ๒ ต.วังใหญ่ อ.เทพา จ.สงขลา

^๔ สำนักงานสหกรณ์จังหวัดสงขลา, “ข้อมูลทำเนียบสหกรณ์ภายในจังหวัดสงขลา”, สำนักงานสหกรณ์จังหวัดสงขลา, ๑ มกราคม ๒๕๖๘, เข้าถึงเมื่อ ๒๙ เมษายน ๒๕๖๘, <https://songkhla.web.cpd.go.th/maindata/cooperative-information.html>

^๕ สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสงขลา, รายงานการประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรจังหวัดสงขลา และประธานคณะทำงานขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับอำเภอ จังหวัดสงขลา ครั้งที่ ๔/๒๕๖๕ (สงขลา : สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสงขลา, ๒๕๖๕), หน้า ๑๙ และครั้งที่ ๕/๒๕๖๗ (สงขลา : สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสงขลา, ๒๕๖๗), หน้า ๔๓.

๒.๘ แผนงาน/โครงการที่ดำเนินการในพื้นที่อำเภอชายแดนภาคใต้ของจังหวัดสงขลา ปี ๒๕๖๘

BCG	ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
Bio เศรษฐกิจชีวภาพ (Bio Economy)	โครงการพัฒนาตามศักยภาพ งบประมาณ ๓๖๖,๖๖๐ บาท แหล่งงบประมาณ กรมวิชาการเกษตร	-	-
Circular เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy)	-	-	-
Green เศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy)	-	-	-

บทที่ ๒

ผลการวิเคราะห์ศักยภาพ (SWOT Analysis)

๑. จุดแข็ง และจุดอ่อนของพื้นที่

๑.๑ จุดแข็ง (Strengths)

- (๑) พื้นที่ในอำเภอจะนะ เทพา นาทวี และสะบ้าย้อย มีสภาพอากาศร้อนชื้น ปริมาณน้ำฝนเพียงพอ และดินที่เหมาะสมกับการปลูกกาแฟโรบัสต้า ทำให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพและเป็นเอกลักษณ์
- (๒) มีเรื่องราวความเป็นมา “เป็นพื้นที่ปลูกกาแฟสายพันธุ์โรบัสต้า ต้นแรกของประเทศไทย ที่อำเภอสะบ้าย้อย”
- (๓) มีการรวมกลุ่มของเกษตรกรในรูปแบบวิสาหกิจชุมชนแปรรูปกาแฟ เช่น วิสาหกิจชุมชนแปรรูปกาแฟอำเภอสะบ้าย้อย เป็นต้น และมีการพัฒนาต่อเนื่อง
- (๔) มีโรงคั่วที่ช่วยให้ควบคุมคุณภาพได้เองในพื้นที่
- (๕) เกษตรกรในท้องถิ่นมีความรู้ในการปลูกกาแฟ
- (๖) ผลผลิตกาแฟของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เป็นผลผลิตที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน (พรีเมียม) ทำให้เป็นที่ต้องการของตลาด

๑.๒ จุดอ่อน (Weaknesses)

- (๑) พื้นที่ปลูกกาแฟมีน้อย เมื่อเทียบกับความต้องการของตลาด ทำให้ปริมาณผลผลิตโดยรวมอาจยังไม่เพียงพอต่อการขยายตัวของอุตสาหกรรมในวงกว้าง
- (๒) แม้จะมีการส่งเสริมขยายพื้นที่ปลูก แต่ยังไม่สามารถควบคุมคุณภาพให้ได้มาตรฐานสม่ำเสมอในทุกแปลงปลูกของเกษตรกรทุกราย
- (๓) ผลผลิตต่อไร่ยังค่อนข้างต่ำ ถึงแม้ว่าเกษตรกรในท้องถิ่นจะมีประสบการณ์ในการปลูกกาแฟ แต่เกษตรกรยังขาดองค์ความรู้เรื่องการปลูกกาแฟเพื่อให้ได้คุณภาพ และมาตรฐานที่สูง ส่งผลให้ผลผลิตต่อไร่ค่อนข้างต่ำ
- (๔) ส่วนใหญ่แรงงานภาคการเกษตร (การปลูก การเก็บเกี่ยว และการแปรรูป) เป็นแรงงานสูงอายุ
- (๖) การบริหารจัดการแปลงยังไม่สามารถควบคุมปริมาณผลผลิตได้ ส่งผลทำให้ผลผลิตออกไม่สม่ำเสมอ

๒. โอกาสความสามารถความได้เปรียบของพื้นที่

- (๑) มีการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐในการส่งเสริมการผลิต การแปรรูป การสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องตลาดการค้าเสรี (FTA) และการขยายช่องทางการส่งออก
- (๒) รัฐบาลกำหนดแผนพัฒนากาแฟแห่งชาติ (๒๕๖๕ – ๒๕๗๔) เพื่อมุ่งพัฒนาเกษตรกร ธุรกิจ ผู้ผลิต และนวัตกรรมเพื่อแข่งขันตลาดส่งออก และดำเนินการปรับปรุงกฎหมายส่งออกกาแฟ เพื่อเปิดโอกาสให้ส่งออกเมล็ดคั่วหรือผสมได้มากขึ้นนอกจากกาแฟดิบและสำเร็จรูป
- (๓) สถาบันการศึกษา เช่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย สงขลา และมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ได้เข้ามามีบทบาทในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต การแปรรูป การยกระดับมาตรฐาน GAP และการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ
- (๔) พื้นที่ปลูกกาแฟสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ โดยเฉพาะการนำเสนอเรื่องราวของ "โรบัสต้าสะบ้าย้อย" ต้นกำเนิดกาแฟในพื้นที่ และเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวชุมชนและวัฒนธรรมท้องถิ่น

(๕) กรมวิชาการเกษตรได้จัดโครงการประกวดสุดยอดกาแฟไทยปี ๒๕๖๘ (Thai Coffee Excellence ๒๐๒๕) โดยมีทั้งประเภทประกวดเมล็ดกาแฟ (Thailand Best Coffee Beans) และประกวดสวนกาแฟ (GAP & Regenerative) เพื่อยกระดับมาตรฐานคุณภาพกาแฟไทยและส่งเสริมการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเพื่อความยั่งยืน ซึ่งเป็นแนวทางในการเพิ่มมูลค่าและสร้างการยอมรับในระดับสากล ทำให้เกิดแรงจูงใจในการพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตกาแฟ

๓. ปัญหาและอุปสรรคของพื้นที่

(๑) การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ (ภาวะโลกร้อน) ส่งผลกระทบต่อการติดผลของกาแฟและโรคระบาดในกาแฟ

บทที่ ๓
แผนพัฒนารายสินค้า BCG

๑. BCG Value Chain

BCG Value Chain	ต้นทาง (เกษตรกร)	กลางทาง (สถาบันเกษตรกร,ผู้ประกอบการ)	ปลายทาง (อุตสาหกรรม)
Bio เศรษฐกิจชีวภาพ (Bio Economy)	๑. อนุรักษ์และขยายพื้นที่ปลูกกาแฟโรบัสต้า โดยการรักษาพื้นที่ปลูกเดิม ป้องกันการเปลี่ยนไปปลูกพืชอื่น และขยายพื้นที่ปลูกกาแฟอย่างต่อเนื่อง ๒. ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาพันธุ์กาแฟที่ทนทานต่อโรคและสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลง เพื่อเพิ่มผลผลิตและคุณภาพของเมล็ดกาแฟ ๓. ส่งเสริมมาตรฐาน GAP เกษตรอินทรีย์ และ GI	๑. พัฒนาเทคโนโลยีการสกัดสารสำคัญจากกากกาแฟ เช่น กรดคลอโรจีนิก (Chlorogenic Acid) ที่มีประโยชน์ทางด้านสุขภาพ และสามารถนำไปใช้ในอุตสาหกรรมเครื่องสำอางหรือผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร ๒. ส่งเสริมการรวมกลุ่มและพัฒนาเครือข่ายเกษตรกร (Smart Farmer / YSF)	๑. พัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นให้รองรับการจดทะเบียน GI พร้อมสร้าง Story และแบรนด์เฉพาะถิ่น ๒. ส่งเสริมการท่องเที่ยวในสวนยางกาแฟเชื่อมโยงวัฒนธรรมชุมชน
Circular เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy)	๑. ใช้วัฏจักรการจัดการวัสดุเหลือใช้ เช่น การนำเปลือก เมล็ดเหลือใช้ ใบ กิ่งไม้ ไปใช้ทำปุ๋ยหมัก และถ่านชีวภาพ (bio-char) ลดขยะ พื้นฟูดิน และนำไปใช้ในสวนกาแฟ	๑. ใช้งานวิจัยและเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มมูลค่า มีโครงการวิจัยสกัดเพคตินจากเปลือกกาแฟเพื่อนำไปใช้พรีไบโอติก หรือเป็นวัสดุบรรจุภัณฑ์ ๒. ส่งเสริมการนำเปลือกกาแฟและวัสดุเหลือใช้มาผลิตสินค้าแฟชั่น เช่น ใบทำผ้ามัดย้อม เศษเหลือจากการทำผ้ามัดย้อม นำมาผลิตปุ๋ย เป็นต้น	๑. ส่งเสริมการวิจัยกากกาแฟเพื่อแปลงเป็น briquettes, ไบโอดีเซล และพลังงานความร้อน ใช้กับโรงไฟฟ้า ๒. ส่งเสริมการใช้กากกาแฟเป็นวัตถุดิบในการเกษตร เช่น การนำกากกาแฟเป็นวัตถุดิบการเพาะเห็ด เป็นต้น
Green เศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy)	๑. ส่งเสริมการเกษตรอินทรีย์ ส่งเสริมการปลูกกาแฟโดยไม่ใช้สารเคมี เพื่อรักษาความสมดุลของระบบนิเวศและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ๒. ส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทนโดยการติดตั้งโซลาร์เซลล์ใน	๑. ส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทน ในขั้นตอนการแปรรูป ๒. พัฒนาแพ็คเกจเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ๓. ส่งเสริมการบำบัดน้ำเสียหรือการบริหารจัดการ	๑. การสร้างแบรนด์กาแฟ BCG โดยการพัฒนาผลิตภัณฑ์กาแฟที่มีคุณภาพสูงและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ภายใต้แบรนด์ที่เน้นความยั่งยืนและการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

BCG Value Chain	ต้นทาง (เกษตรกร)	กลางทาง (สถาบันเกษตรกร,ผู้ประกอบ)	ปลายทาง (อุตสาหกรรม)
	สวนกาแฟเพื่อผลิตพลังงาน สะอาด ลดการพึ่งพาพลังงาน จากฟอสซิล และลดการปล่อย ก๊าซเรือนกระจก ๓. ส่งเสริมการลดการเผาในพื้นที่ เกษตรกรรม	เศษเหลือทิ้งใน กระบวนการแปรรูป	เพื่อดึงดูดกลุ่มผู้บริโภคที่ ใส่ใจสิ่งแวดล้อม ๒. ส่งเสริมการใช้บรรจุภัณฑ์ จากวัสดุธรรมชาติ ๓. ส่งเสริมการใช้บรรจุภัณฑ์ ที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ หรือรีไซเคิลได้ เพื่อลด ปริมาณขยะพลาสติกและ ส่งเสริมการใช้ทรัพยากร อย่างคุ้มค่า

๒. แผนงานโครงการรายสินค้า ตามแนวทาง BCG Model ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๗๐

BCG Model	ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
Bio เศรษฐกิจชีวภาพ (Bio Economy)	โครงการพัฒนาตามศักยภาพ งบประมาณ ๓๖๖,๖๖๐ บาท* แหล่งงบประมาณ กรมวิชาการเกษตร	-	-
Circular เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy)	-	-	-
Green เศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy)	-	-	-

หมายเหตุ * เป็นการประมาณการงบประมาณ